

[Ramazan Xanm Xdicnin Vfat gndr Bu mnasibt il bada imam Zaman\(.f\) 10 ..olmaqla btn hli beyt sevrir ba sal veririk](#)

slam dini tarixind catli, sxavtli, z dini n varlndan ken qadnlardan dananda qadn insan heyrt salr.
?Grsn o catli qadnlar kimlrdir v onlar kimdn drs alblar

Arannews :Bu suala bel cavab vermək olar. "O qadınlar Allahın öz peyğəmbərini onlara ustad seçdiyi, islam dinində xidmət etmək üçün sevib seçdiyi bəndəsi idi." O qadınların birincisi Allahın rəsulünün həyat yoldaş hzrət Xədicə idi. O, islam dininin ilk iman gətirmə v bu din urunda uzun illər boyu lə etdiyi sərətinə sərəf etmişdir. O qadınların ikincisi hzrət Xədicənin qəz xanım Zəhrə (s). ücatd, ismətd, möminlikd, xüləs dünyə qadınlarına nümun olmaqda, onun misli yoxdur. O qadınların üçünüsü is xanım Zəhrənin qəz, məm Hüseyrənin gözü yal bəcs, səri il smədə məkələri heyrt salan, Kərbəla qəhrman v qəhrmanların anası xanım Zəynəbdir. Amma bizim söhbətımız bu ilahi qadınların anası olan hzrət Xədicə haqqında olacaq. Həzrət Xədicə bəstədən 55 il qabaq təkəlləhl (monoteist) aild dünyəyə göz açmədr. Onun atası Xəvylid ibn səd v anası Fatimə binti Zəhədir. Həzrət Xədicə hər iki trəfdən, həm ana, həm də ata trəfdən Rəsulullahla qohumdur. Ata trəfdən Xəvylid ibn səd ibn bəduzza ibn Qəsəyə ibn Kəlab. (Kəlab Rəsulullahın dörünübəbasdr). Ana trəfdən is: Fatimə (Həzrət Xədicənin anası) binti Zəyid ibn səim ibn Rəvəh ibn Həri ibn bəd ibn Mis ibn Amir ibn Ləvəy ibn alib. Ləvəy ibn alib Rəsulullahın səkkizinci bəbasdr. Bəs Həzrət Peyğəmbər Xədicəni mi olu .mi qəz olurlar. Həzrət Xədicənin ləqləri. Həzrət Xədicə müsləman olmağdan önücahil rəb dünyəsində özün ləyiqli ləqlər qazanmışdır. Hətta nəcild o ləyiqli xənim bərsində Həzrət sənən() söydiqlərin rəsət gəlmək olur. Mərhəmə Muhəddis Qəmi öz kitabında həzrət sənən bel nəql edir: Onun nəslinə cəx bərkətlidir v bəhətdə anam Məryəm bir yerdə olacaq. (Kəhl bəsr, cild 21, shif 70) Bu səbdən misinə Vərqət ibn Nəfl (xənim Xədicənin misinə) onu Mübərk adlandırdı. O həzrətin digər ləqləri is "Qadınların sərəvri”, "Təhir”, "Kəbrə” v "urra” idi ki, Cahil rəblərin qadınlarına insan kimi məhl qəyməməsənə, dünyəyə gələn qəz uəqlərin dər-dəri bəsdr bə yəndəmələrinə bəxməyəyə, xənim Xədicə öz məqəmn dyaninə, səxvəti v ücatinə il onlarn yəndə qazanmışdır. Həzrət Peyğəmbər onun islam dinində qəbəq səxvətinə bel xətrləyər: "Mən Xədicəni kimi kərvən bəçs görmişəm. Hər vaxt mən v döstüm iiməzini bətirib onun yənnə gədrdik. O, bizim üçün dād lə yəmlər həzrləyər v biz təqdim edrdi." O həzrətin bel səxvətli v zkal ilri cahil rəblərin o ləyiqli xənim mətanti qərsində səsəmələrinə v onu göz ləqləri .çarmələrinə səb oldu. Həzrət Xədicənin Rəsulullahə məhbəbtinə. Qəydr etdiyimiz kimi Həzrət Xədicə xristian əilsində olmuşdur. Çünki o həzrətin misinə Vərqət ibn Nəfl, o dövrün böyük əlimlərinə idi. Vərqət ibn Nəfl əl bir xslərdən idi ki, bütəri pislyib uzun müddət din xətarında olmu, nəhayət xristianl haqq din olaraq qəbul etmişdir. Bu səbdən d onun əilsinə xristianl qəbul etmişdir. Həzrət Xədicə d xristian əilsində olduundan axirəz zəman

peymbr haqqnda ¸ox mlumat var idi. Htta onun nianlrini d bilir v daim bunun haqqında misindn sual edirdi. Bu bard yuxular da görür v .bilirdi ki, axirzzman peymbr Mkk hrind zühur edck

Bir gün xanm Xdic qulamqaravann i¸ind oturmudu v bir yhudi alimi d orada idi. Birdn o yhudi alimin gözü Rsulullaha düdü v onun kim olduunu xbr ald. Xanm Xdic o hzrtin kim olduunu dedi v o yhudi alimin d taprd ki, onunla ii olmasn. Çünki milri onun yhudilrdn qoruyur. Yhudi alimi xanm Xdicdn xahi edir ki, o Hzrti onun yanna ¸arsn. O, Rsulullah ¸ard v ondan xahi edir ki, yhudi alimin suallarna cavab versin. Yhudi hzrti Peymbrdn xahi etdi ki, köynyini qaldrsn. Hzrt Peymbr d onun xahiini qbul edir v köynyini qaldr. Yhudi alim Rsulullahn mubark bdnind peymbrliyin niansini görüb deyir: And ola Allaha ki, he¸ ks bu cavana zrr vura bilmz. Çünki o axirzzman peymbrdir v xo o qadnn halina ki, onun xanm olacaq v bununla özun izzt v raft qazanacaq. Xanm Xdic bu sözlrnd tsirlndi v o gündn .Rsulullahn mhbtti onun qlbind daha da ¸i¸klnmy balad

Hzrti Xdicnin Peymbrl (s) evlnmsi

Bzi tarix¸ilrin fikri budur ki, hzrti Xdic Rsulullahla evlnmzdn önc, iki df evlnmi v hyat yoldalar vfat etmidir. Htta o Hzrtin övladlarnn adlarn öz tarix kitablarnda qeyd edibl. Bunu da qeyd edk ki, bu yaln hadisy bzi i kitablarnda da rast glmk olur. Bunu qeyd edk ki, bu yaln hadisni qeyd edn i mulliflri tarix¸i deyildir v onlarn kitab bu hadisnin düzlüyün dlil ola bilmz. Amma islam tarixi shiflrind özün xüsusi yer tutmu mrhum Seyyid Mürtza kimi xsiyytlr bu hadisnin düzgün olmadn vurulayr. Bzi hli sünn kitablar hzrti Pyembrin ilk bakir hyat yolda, Ayi olduunu qeyd edirlr v bunula onun Peymbrin digr xanmlardan üstün olduunu bildirirlr. Peymbrin :hyatnda ilk bakir qadnn xanm Xdic olmasna olan dillrimiz

Hzrti Xdicnin lqblrindn biri Tahirdir. "Tahir" qdim rb mdniyytind öz nsil-.1 ncabtinin rfini qorumaq ü¸ün he¸ ks r getmyn qadna .deyrdilr

bn hr Aub Seyyid Murtzadan bel nql edir: Rsulullah Xdic il evlnnd o "Duiz".2 idi.(Duiz hm cavan, hm d r getmyn bakir qadna deyrlr) Mnaqib ali butalib, cild 1, .s 138

Xanim Xdicy bütün qurey böyüklrindn el¸i.3 glmyin baxmayaraq, xanm onlara rdd cavab vermidi. Bu hadisd bütün tarix¸ilrin nzrlri birdir. Amma libo v he¸ bir srvt malik olmayan Peymbrl evlnnd, Qurey qadnlarnn mzzmtin mruz qalmd. Bel bir sual yarana bilr ki, niy atas onu mcburi surtd varl Qurey ba¸larna r vermmidi? Cavab budur ki, xanm Xdicnin atas "Fcra" döyüündn hlak olmu v o misi Vrqt ibn Noflin himaysind olmur.(l istias, cild 1, s 70 v (tbqatul kubra, cild 1, s 133

Xanm Xdicy nisbt veriln rlr v uaqlarn adlar qeyd olunan sndl d ixtilafldr v bir-.4 birlri il uyun deyillr. Msln: Hind qadn idi, yoxsa kii? (xanma nisbt veriln övlad) ya o buhalnin övlad idi, ya tiqin? (xanma nisbt veriln rlr) Hind xanm Xdicnin övlad idi ya buhal v tiqin baqa arvaddan olan övladlarndan biri idi, v ya Onu övladla göturmüdü? (trafl mlumat ü¸ün "sshihi min sirti nbiyl zm"kitabna (.müracit ed bilr. ikinci cild,shif 122

Tarixd xanm Xdicnin tkc Peymbrl (s) evlnmsin, övladlarnn sayna v.5

adlarna kifayt qdr dlilimiz var. Bundan lav xanm Xdicnin evlnmsin heç
 .bir tarixi ahidimiz yoxdur
 Bunu da qeyd edk ki, xanm Xdicnin evind, onun vfat etmi bacsnn övladlar
 mskunlamd ki, xanm Xdic Peymbrl (s) evlndikdn sonra onlara Mhmmdin (s)
 övladlar deyirdilr. Buna da rblrin içind adi baxlrd. Htta rblrd
 baqasnn uan özlrin övladla götörmlri adt idi. Msln: Zeyd
 ibn Haris Mhmmd ibn Zeyd deyirdilr. (trafl mlumat üçün,
 bnatin nbi umm rubaiy. Fars dilin trcumsi: "Doxtran ya doxtrxandehayi
 peyambr”, kitabna müracit ed bilrsiz. Müllif llam Seyyid Cfr
 .(Murtza
 Xanm Xdicnin Vfat
 slam tarixçilrinin nzrin gör xanm Xdic v hzrti butalib "eybi butalib"d
 hamdan çox ziyyt çkdiklri üçün mühasir
 sona yetdikdn sonra hr ikisi aralarnda az fasil olmaqla vfat etmidilr. Mrhum
 llam mini l qdir kitabnda yazr: butalib bestin onuncu ili, vval aynn 15-d, xanm
 Xdic is ondan 35 gün sonra vfat etmidir. Bu sbbdn Peymbr (s) bu ilin
 ."amul hüzn" adlandrmd
 Xanm Xdicnin Ummu Slmy olan vsiyyti
 Xanm Xdicnin n yaxn rfiqlrindn biri olan sma binti Yzid (künysi Ummu
 Slm) bel nql edir ki, xanm Xdicnin axr vaxtlar idi. Biz bir neç xanm onun
 görüün getmidik. Xanm bizi görüb alamaa balad.
 Mn ona dedim: Ey Xdic! Sn bizim hammzdan imanlsan, niy alayrsan? Xanm
 Xdic üzünü biz tutub dedi: Mn ölümdn qorxub
 alamram, o gün alayram ki, qizim Zhrann gözü toy gecsi ana
 axtaracaq. Çünki hr bir qz r evin gednd bütün sirrin,
 sözün anas il bölüdürür, anas ona ürk
 dirk verir. Mn ki ölürm. Mnim Zhram toy gecsi tk qalacaq. Mn ona
 söz verdim ki, gr Allah taala mn ömür vers, mn toy gecsi
 Zhraya ana olaram, qoymaram ki, anas olmad üçün qmgin
 olsun. Hicrtin ikinci ili xanm Zhrann toy axamnda toy mrasimindn sonra Allahn
 Rsulu (s) xanmlara göstri verdi ki, ham evin getsin. Ham getdikdn sonra
 Rsulullah (s) mni orda görüb dedi: Mn demdimmi ham getsin. Mn
 dedim: Anam atam sn fda olsun, ey Allahn Rsulu! El baa düm ki, mn
 itatsizlik edib getmmim. Mn xanm Xdicy söz vermidim ki, toy gecsi Zhran
 tk qoymayacam. Allahn Rsulu Xdicnin adn eidib alad v dedi: Sni and verirm
 Allaha de görüm sn hqiqtn öz hdin vfa etmk
 üçün burada qalmsan? Dedim: Ya Rsulullah and ola Allaha ki,
 bu sbbdn burda qalmam. Ondan sonra Allahn Rsulu mübark llrini
 (göy tutub mnim üçün dua etdi.(kful umma, c 43, s 138
 zrti Peymbr üçün xanm Xdicnin vfat çox çtin idi.
 Bir trfdn Mkk mürüklri butalib v Xdicnin vfatndan sonra
 cürtlnib o hzrti ziyyt edirdilr. Bir gün Peymbr (s) küçlrin
 biri il gedirdi. Birdn mürüklrdn biri içi zibil il dolu olan qab o
 hzrtiin üstün tökdü. Bu hadis olduqca o hzrti pis tsir
 etdi. Çünki hmi bel hallar olanda ev gedr, Xdic onun paltarn,
 üz gözünü tmizlyr, ona tslli verrdi. Artq o lyaqqli v
 mehriban xanm dünyasn dyiib, Rsulullah nec ev getsin? Peymbr ev
 döndü. Xanm Zhra atasn bel görüb tez onun yanna gldi,
 atasn nvazi ed-ed onun paltarn tmizlyib, balaca llri il atasnn mübark
 simasn sildi. Sanki xanm çalrd ki,atas anasnn yoxluunu hiss

etmsin.(sireyi ibn Hiam, c 2, s 58) Amma Peymbr xanm Xdicni
ömrünün axrna kimi unutmad v daim onu xatrlayanda
mübark gözlr yala dolurdu. Onun ziyartin gedir, drdini yen d onunla
bölüürdü. (Xanm Xdic v hzrti butalibin müqdds
mzarlar Mkknin imalnda Hcun, indiki Mulla qbirstanndadr. 727 h.q.-ci ild onlarn
mzarlar mkk müslmanlar trfindn tmir olunmudu. Tssüflr olsun ki,
1344-cü ild vhhabi danaqlar Mkky daxil olandan sonra bütün
qbirlri viran qouydular. Hmçinin bu iki qbir d csart etdir. ndi d onlarn
(qbirlrini ziyart etmk qadaandr

slam tarixçilrinin dediyin gör hzrti Peymbrin on bir hyat yolda
olmudur. Hamya mlumdur ki, peymbrin bu qdr ail qurmasnda mqsdı var idi. Bzi
tarixdn xbrsiz insanlar eitdiklrin istinad edrk deyirlr ki, "peymbrin xanm Xdic il
ail qurmasnda sil mqsdı onun mal dövlti idi ki. Bu yolla öz dinini
."genilndirmk v möhkmltlk istyirdi

Bu danlmazdr ki, xanm Xdicnin srvti islam dininin genilndirilmsind v
möhkmlnsind mühüm rol oynayb. Amma bu o demk deyil ki,
hzrti Peymbr xanm Xdic il onun srvtin gör ail qurub. Blk xanm Xdicnin
öz mqam idi ki, onun öz Peymbr onu özün layiq bilmidir.
.Buna iki sas dlilimiz var

Birincisi: böyük islam Peymbri xanm Xdicni xatirlad kimi ayr
xanmlarn xatrlamayb. Yni onun hörmtini saxlad kimi heç bir
.xanmn hörmtini saxlamayb

Xanm Xdic Peymbrin dilind

Hzrti Peymbr(s) buyurub: Dünya qadnlarn içind xanm Xdicdn v.1
(Mrym mran qzndan üstün qadn yoxdur. (kful umm c 2, s 71
Keçmi ümmtlrin n lyaqtlı xanm Mrym mran qz v mnim.2
ümmtimin içind Xdicdn lyaqtlı xanm yoxdur.(shihi buxari, c 4, s
(164

Peymbr (s) buyurub:Dünyann n lyaqtlı xanmlar bunladr: Mrym, Asya,.3
.Xdic v Fatim Muhmmd qzdr

Allah trfindn mmur idim ki, Xdicnin Behitdki evi il müjdlym. El bir ev ki,.4
(orada heç bir çtinlik yoxdur.(kful umma, c 2, s 71

Bir gün Peymbrin xanmlar arasnda xanm Xdicdn söz.5
düdü. Peymbr onlarn bhsini eidnd mübark gözlr yaard.
Ayi Peymbrin bu haln görüb dedi: Niy ölüb getmi qoca
arvad üçün alaysan? Peymbr bu sözdn daha da
narahat olub dedi: Siz kafir olanda ,o mömin idi. Siz mni yalanç
hesab ednd, o mni min bilirdi. O mnim üçün dünyann n
lyaqtlı övladlarn dünyaya gtirib, siz is sonsuzsunuz.(kful umma. c 2,
(s 72

Bir gün xanm Xdicnin bacs Hal Mdiny Peymbrin.6
görüün glmidi. Peymbr onu görüb kdrlndi. Xdicli
günlrı xatrlayb alad. Hal gedndn sonra Ayi üznü Rsulullah
tutub dedi: Niy özünü o qoca arvad üçün bu
qdr kdrlndirsn, Allah taala ondan da yaxsn sn nsib edib. Peymbr bu
sözdn narahat olub dedi: And olsun bizi yaradana ki,ondan yaxs mn rast
glmyib. O el bir vaxt mn iman gtirib ki ,ham mni yalanç sayrd. El bir
vaxtda mal dövltini mnim ixtiyarnda qoydu ki, heç ks mn
(heç n satmrd.(Qamusul rical, c 10, s 432

Ayi deyir: Hr vaxt Peymbr qoyun ksrdi, Xdicnin d dostalrna.7

(gömörörördi.(Riyaheyn ri, c 2, s 206

kincisi: Xanm Xdicnin Allah yannda olan mqam idi ki, Allah taala onu Rsuluna layiq bilmidir. Xanm Xdic islam dinindn önc cahil rblrin içind sxavti, mörövvti v insani mllri il möyyn lqblr layiq görölmödö. O cömlön Qureyin Tahirsi, Kubra, Qurey xanmlarn seyyidsi v s... Möbark qdmlrini ilk df olaraq islam dinin basanda is dönya qadnlarnn seyyidsi oldu.(l istiab, c 4, s 373 v tbqatul köbra, c 1, s 131) bundan baqa tarixçilr daim onu öz qlmlrind .xo xlaq, insafl, sxavtli kimi xatirlamdar

Xanm Xdicnin Allah v onun Rsulunun yanndak mqam

Tarix biz göstrir ki, xanm Xdic islam dinin ilk iman gtirib. Allah taalann .1 .mr etdiyi din onun rsulundan sonra ikinci ba yib

Allah taala cnab Cbraildn dflrl xanm Xdicy salam .2

(göndrmidir.(Möcmul kubra, c 33, s 17

Allahn Rsulu dflrl onun mqamnn Allah yannda uca olmasndan söz .3 açb v buyurub: Behit qadnlarnn srvri bu dörd qadndr, Mrym mran qz, Fatim Mhmmd qz, Xdic Xuvyld qz, Asya Mzahim qz(Fironun xanm)

((mösndi hmd, c 1, s 316

Xanm Xdicnin evindn hzrti Peymbr ilk df meraca getmidi.(Nhcul bla, 192-ci .4 xötb) Xanm Xdicnin evindn iki möhöm tarixi xsiyyt parlamd. Fatim(s) v li(). Bu iki xsiyyti islam tarixi gözlr yal halda qiyamt .gönön kimi yaadacaq

Xanm Xdicnin vfat etdiyi ili Peymbr amul hözn adlandrmdr. Bu ad digr .5 xanmlar vfat ednd onlar öçön zikr etmmidir. El bir vaxt .olmazd ki, peymbr onu xatrlayanda gözlr yala dolmasn ziz oxucular, tarixin bu shiflrindn biz mlum olur ki, böyök islam peymbri, hzrti Mhmmd (s) xanm Xdic il yaln v yaln bir sbbdn ail qurub. Bu da yaln xanm Xdicnin mqam v islam peymbrin layiq olmas idi. gr o zaman xanm .Xdic olmasayd, ikinci bir mqam sahibi yox idi ki, hzrti Peymbr onunla evlnsin